

ВОЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ НА ГРАМОС (јуни - август 1948) НИЗ БРИТАНСКИ ДОКУМЕНТИ

На 31 мај 1948 година радиото на Демократската армија на Грција (ДАГ) ја пренесе изјавата на Привремената демократска влада на Слободна Грција ¹(ПДВ) дека таа е “секогаш подготвена да ја прифати и да ја поттикне секоја иницијатива од која било страна, која би била насочена кон тоа да ѝ помогне на Грција да постигне внатрешен мир, но под еден услов: дека демократскиот живот на народот ќе биде безрезервно обезбеден, дека националната атономија и независност ќе бидат обезбедени без какво било надворешно мешање, и дека народот самостојно и слободно ќе може да одлучува за неговата иднина...”.² Ваквата изјава на ПДВ за американската амбасада во Атина содржела навредливи зборови. За да ја ублажи претходната изјава на 2 јули ПДВ издала уште една, поблага, но истата немала никаков ефект. Според анализите на американскиот вршител на должноста тоа претставувало само вовед за интервенција на Советскиот Сојуз во Обединетите нации, со цел прекинување на непријателствата и реализирање на советското настојување да се избегне брзиот пораз на Комунистичката партија на Грција (ККЕ). За британскиот амбасадор во Атина, Нортон понудите на ПДВ имале за цел да створат впечаток дека една прифатлива понуда била одбиена. Од своја страна Шефот на Јужниот оддел, Џефри Валингер, сметал дека постојат два начина за постигнување на договор со ПДВ. Според првиот, требало да се убеди СССР да ја прекине помошта на востаниците со што би ѝ се овозможило на Грчката национална армија (ГНА) да се бори без туѓа помош, а според вториот да и се достави на ГНА “доволно сила со што би се овозможило грчката команда да го ликвидира востанието”.³ И грчката влада била убедена дека предлозите на ККЕ било само добивање во време и дека со комунистите не биле

¹ Формирана е на 23 декември 1947 година, а на 24 декември радиостаницата на ДАГ, стационирана во Југославија (најверојатно во близината на Ниш) го обелоденила нејзиното постоење. За премиер бил именуван Маркос Вафијадис кој ја извршувал и функцијата министер за одбрана. Види поопширно: Лилјана Пановска, Крајот на една илузија. Граѓанската војна во Грција 1946-1949. Институт за национална историја, Скопје, 2003., 108-109.

² Цитирано според: Лилјана Пановска, Крајот на една илузија., 166.

³ Ibidem, 167.

можни никакви преговори и дека нивниот единствен избор “бил помеѓу предавањето и елиминацијата”. Грчката влада и сите опозициони партии биле единствени во ставот да се одбијат било какви преговори со Маркос, уште повеќе што веќе била започната најголемата дотогаш офанзива на владините сили против Демократската армија на Грција.

Операцијата започнала ноќта на 15-16 јуни 1948 година под кодираното име “Круна”. Целта на операцијата била уништување на востаничките формации и нивните главни упоришта на планината Грамос, и воспоставување на власта на владините сили со што би било спречено повторното продирање на востаниците во таа област.⁴

Во операцијата учествувале шест дивизии на ГНА со вкупна сила од 80.000 војници, а во одбраната на Демократската армија учествувале седум бригаде, со вкупно 10.500 борци. Во воените операции за прв пат била од страна на владината авијација биле употребени и напалм-бомби. Операцијата завршила на 22 август 1948 година со расчистување и освојување на подрачјето на Грамос од страна на ГНА.⁵

Во националниот архив (Public Record Office) на Велика Британија (Лондон) се наоѓаат голем број на документи кои се однесуваат на Граѓанската војна во Грција. При истражувањата во истиот дојдовме до документи кои се однесуваат на битката на Грамос и британскиот став за истата. Во прилогот презентираме два документи кои се произлезени од британските претставници во Грција, а се однесуваат на битката на Грамос.

Документите се презентирани во оригиналната форма, во превод, без интервенции освен неопходните белешки заради појаснување на одредени факти.

**МЕСЕЧЕН РАЗУЗНАВАЧКИ ПРЕГЛЕД, ГРЦИЈА, 27 јули 1948
год.**

ТАЈНО

МА/1070/3

27 јули 1948 год.

МЕСЕЧЕН РАЗУЗНАВАЧКИ ПРЕГЛЕД, ГРЦИЈА

ПРЕДМЕТ БР. 3

ИНДЕКС

ДЕЛ I

Операции против бандите

⁴ Ibid., 168.

⁵ Ibid.

Активности на бандите

ЦЕЛ II

Политички и економски

- Апендикс "А" - Скицирана карта од битката на Грамос
 Апендикс "Б" - Репринт на статијата за "Реконструкција"

ЛИСТРИБУЦИЈА Копија Бр.

М. I. 3 (б)	1 - 14
БГС (I) МЕЛФ	15
БММ (Г)	16 - 17
Одговорниот на канцеларијата	18 - 19
МА БЕЛГРАД	20
МА СОФИЈА	21
МА БУКУРЕШТ	22
МА АНКАРА	23
МА РИМ	24
ГШ БЕТФОР	25
АКА (БЕ)	26
Архива	27
Резерва	28 - 30

ЦЕЛ I

ОПЕРАЦИИ ПРОТИВ БАНДИТЕ

1. Долго очекуваниот напад главно упориште на МАРКОС на планината ГРАМОС беше извршен во средината на јуни.

Извесен временски период беше очигледно дека следната офанзива ќе биде насочена кон ГРАМОС, а беше и известно дека МАРКОС ја зајакнува својата одбрана со утврдувања и мински полиња.

2. Според добиените инфомации, јачината на востаниците на 10 јуни беше: -

Во областа на ГРАМОС:

ГРАМОС- КАСИЈА	6.550
ЗАГОРИЈА	750

Вкупно: 7.300

Во областите кои граничат со ГРАМОС:

ВИЧО	700
ПОГОНИЈАНИ	950
СУЛИ - С. ЕПИР	600
ПЕРИСТЕРИ (северно од патот кај Мецово)	1300
ПИЕРИЈА - ОЛИМП	1000

Вкупно: 4.500

3. Оригиналниот план за операцијата, на кој му беше даден кодираниот назив “КРУНА”, се одвиваше приближно, како што следи. (Види скицирана карта во апендикс 'А').

I-та дивизија, требаше да напредува од областа западно од КАСТОРИЈА⁶ во југозападен правец, паралелно со албанската граница. Истовремено, IX-тата требаше да напредува од КОНИЦА кон североисток, по должина на границата, со цел да се поврзи со I-та дивизија, и на тој начин да ги блокири излезните правците за бегство кон АЛБАНИЈА. II-та и X-тата, секоја посебно, требаше да извршат напад од исток и југоисток и да ги принудат востаниците да се вратат на своите главни одбрамбени позиции, каде требаше систематски да бидат уништени, или принудени да се предадат. VIII-та и XV-тата дивизија требаше да извршат подготвителни операции, југозападно и североисточно од ГРАМОС, и потоа да ги заштитат позадинските и бочните страни на IX-тата и I-та.

За операцијата, под раководство на Корпусот “Б” со Стратегискиот Главен штаб Кожани, на располагање беа следниве трупи на ГНА:

Шест пеш(адиски) дивизии (I, II, VII, IX i XV),

Две арт(илериски) бат(ерии) со среден домет (5.5 инчи)

Седум полски арт(илериски) бат(ерии) (25 фунти)⁷

Пет пла(нински) арт(илериски) бат(ерии) (3 од 75 мм. и 2 од 3.7 инчи)

RНАF, два ескедрона за гонење

Два ескедрона за спасување

Еден транспортен екедрон

еден артилериски корпус и фото ескедрон

4. ЦЕЛТА на операцијата беше: уништување на востаничката контрола во областа на ГРАМОС со:

I) истребување на востаничките формации и уништување на магацините и инсталациите во областа, и

II) воспоставување на силите на ГНА, со цел да се оневозможи повторното продирање на востаниците во областа.

5. Воведената фаза на операцијата започна ноќта на 15/16 јуни, со настапувањето на XV-татата дивизија кон север, со цел да го расчисти теренот, и да и овозможи на I-та дивизија да ја заземе својата стартна позиција. Сосема неочекувано XV-татата дивизија наиде на силен отпор од страна на востаниците, кои имаа добро утврдени позиции западно од

⁶ Костур, Костурска околија.

⁷ Тежина на метакот.

НЕСТОРИОН⁸, така што и покрај силната поддршка од артилеријата и RНАF, XV-тата дивизија не успеа во своето напредување. Во меѓувреме, I-та дивизија зазема позиција зад XV-тата дивизија и беше подготвена за напредување.

На југ, VIII-та дивизија беше спречена во реализирањето на зацртаното напредување од диверзантските напади преземени од страна на востаниците, јужно и западно од ЈАНИНА, што резултираше со заземање (од исток) на бочните страни на патот од ЈАНИНА до КОНИЦА. И покрај ова, IX-тата дивизија се упати кон КОНИЦА, оставајќи една бригада да се справи со заканата по нејзиното бочно крило.

6. Во меѓувреме, денот "Д", за отпочнување на напредувањето на I-та и IX-тата дивизија, утврден за 19 јуни, беше одложен заради настаните изнесени во предходниот параграф. IX-тата дивизија, на крајот на краиштата, ноќта на 20/21 јуни, презеде движење од КОНИЦА, додека II-та и X-тата дивизија, секоја посебно, успешно напредуваа од исток и од југоисток.

На север, XV-тата и I-та дивизија не беа во можност да направат каков било напредок. По четиридневните или петдневните неуспешните обиди да се пробие кон северниот фронт, беше одлучено да се промени насоката на напредување на I-та дивизија до линијата по на исток од претходно планираното. Во меѓувреме, напредувањето на IX-тата дивизија беше спречено од добро утврдената силна позиција на бандитите на нивното десно крило.

7. Како резултат на силниот востанички отпор, планот беше модифициран, а намерата на сегашната фаза на битката е бандитите да се потиснат во една област на ГРАМОС, од приближно дваесет квадратни километри.

Досега, оваа фаза се одвиваше добро, и востаниците, кои даваа одлучен отпор, полека, но сигурно се повлекоа назад во оваа област. Еден охрабрувачки знак, е што, се чини дека МАРКОС ги повлекува неговите одалечени сили на позициите на ГРАМОС. Една бандитска бригада, која неодамна навлезе во ПИЕРИЈА-ОЛИМП, се врати назад, и сега војува на фронтот на ГРАМОС. Освен тоа, извештаите од Источна МАКЕДОНИЈА и ТРАКИЈА укажуваат на општо движење во западен правец.

8. ГНА, апсолутно беше против по жесток план од оние што до сега ги презеле. Востаничките позиции се многу добро поставени и утврдени. Рововските засолништа се покриени со дрвени трупци поврзани со жица и покриени со земја, за чиешто уништување е потребен директен

⁸ Нестрам (Горно и Долно Нестрам), Костурска околија.

погодок од среднодострелен топ. Сите одбрамбени позиции се заштитени со тактички мински полиња.

Според извештаите, пешадијата на ГНА дејствувала добро, но тие се противат да ги прифатат жртвите, поради што споро ги следат артилериските или воздушните напади. ГНА дејствуваше ноќе, и нападите на бандитските позиции беа успешни. И британски и американски офицери ја проповедаат оваа доктрина постојано и успесите се двојно поголеми.

Артилеријата пружи одлична поддршка, меѓутоа употреби голема количина на муниција. RНАF извршија рекорден број на летови. Беа употребени НАПАЛМ запаливи бомби, но не се покажаа како многу успешни. Првин беа фрлени од Spitfaeri, но пуштената машинерија се покажа како неадекватна. Потоа беа фрлени од Иокотас, но потребниот степен на прецизност не беше постигнат.

Иако оперативниот план мораше да биде модифициран, а напреувањето беше поспоро отголку што се очекуваше, операцијата има добри можности за посигнување на успеси. Како и да е, би било лудо да се гледа со преголем оптимизам, и набргу да се очекува одлучен пораз на бандитското движење на МАРКОС. Сепак, ГРАМОС е оперативен Главен штаб на МАРКОС и седиште на востаничката хунта во ГРЦИЈА. Заради ова, поголемите успеси во оваа област ќе имаат огромен, како внатрешен, така и надворешен ефект.

9. Во другите области, ГНА немаше операции кои беа во тек, освен на Пелопонез, каде силите за брзо дејствување дејствуваа на ТАЈЕТОС и на ПАРНОН. Резултатите беа безначајни.

АКТИВНОСТИ НА БАНДИТИТЕ

10. Бандитите беа активни во секторот на изведувачето на операцијата “КРУНА”. Вршеа минирање на патишта, поставуваа заседи на конвоите, особено на патот северно од ЈАНИНА, кој служи за снабдување на IX-тата дивизија. Бандитската одговорност, веројатно доаѓаше од областа на ПОГОНИАН и западно од патот. По на југ, меѓу ЈАНИНА и ПРЕВЕЗА и L. of C.⁹ беше под закана како од исток, така и од запад. Сепак, патот досега се држи отворен и заканата е избегната. На исток, the L. of C. до КОЖАНИ, исто така, постоеше опасност да биде отсечен од бандитите од ОЛИМП. Постојано беше миниран и патот меѓу ЛАРИСА и КОЖАНИ.

[...]¹⁰

⁹ Редакторите не успеаја да ја дешифрираат кратенката.

¹⁰ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

11. Како што беше предходно истакнато, извештаите од сите области во Северна ГРЦИЈА, водат кон претпоставката дека МАРКОС има намера да ги концентрира своите сили во областа на ГРАМОС. Причината за ова можеби се наоѓа во состојба на несигурност, предизвикана со исклучувањето на ТИТО од Коминформот. Уште пред оваа криза, пристигнуваа информации дека за востаничката армија, па дури и за членовите на ККЕ, станувало се потешко да ја преминуваат границата, и да се движат слободно во ЈУГОСЛАВИЈА. Можеби заради тоа, МАРКОС смета дека мора да стави се на една карта, и да им верува на Албанците дека ќе го снабдуваат со материјал. Дали ова ветување ќе се оствари останува да се види. Со оглед на сегашната состојба на односите меѓу АЛБАНИЈА и ЈУГОСЛАВИЈА, малку веројатно е дека Албанците ќе сакаат да го поделат воениот материјал, кој можеби, ним би и им бил потребен. Во секој случај, може да се извлече заклучок дека се не е така добро во она што радиото на МАРКОС со задоволство го нарекува “Слободна ГРЦИЈА”.

12. Во Централна и Источна МАКЕДОНИЈА, како и во ТРАКИЈА, освен овие движења, состојбата, воглавно беше мирна. Бандитските активности беа ограничени на минирањето на патиштата и на пругите, а повремено гранатирање на градовите. Нивната главна намера, се чини беше тероризирање на цивилното население, а со цел да го спречат реализирањето на жетвата.

[...]¹¹

ДЕЛ II

ПОЛИТИЧКИ И ЕКОНОМСКИ

[...]¹²

14. Вестите за осудата на ТИТО, од страна на Коминформот беа дочекани со внимание и нешто како конфузно задоволство. И покрај тоа, што ГРЦИЈА, веројатно ќе има корист од расцепот во комунистичките редови, офанзивата против МАРКОС не смее да биде прекината. Радиото на бандитите едноставно молчеше за проблемот, а и сега се воздржува од коментар.

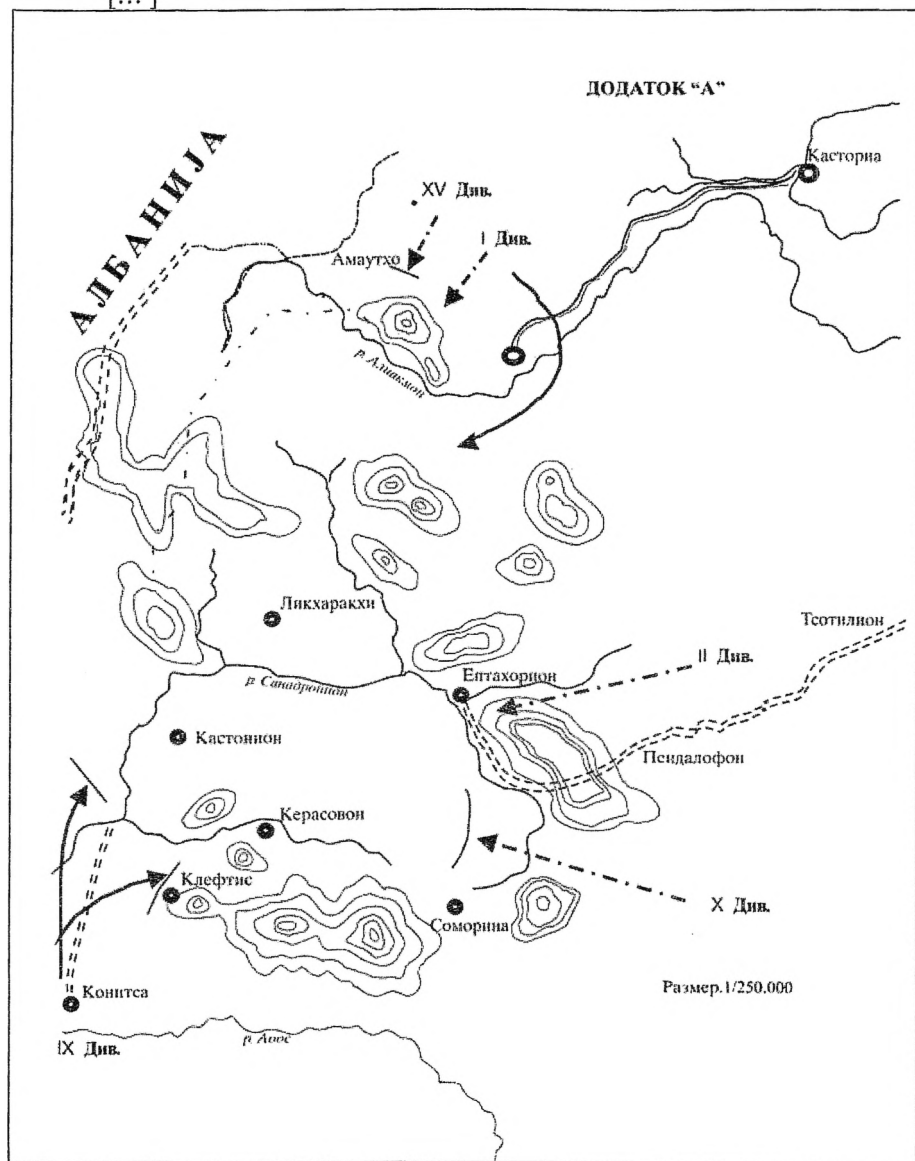
15. МАРКОС преку бандитското радио даде уште една понуда за примирје. Не изнесе ништо повеќе од предходната понуда, дадена пред еден месец. Помеѓу другото се истакнува: “Во овој критичен момент, ‘Демократската’ Влада повторно повторува дека е подготвена да прифати секој достоин демократски договор што може да и донесе мир и спокојство на ГРЦИЈА, и на нејзизиниот долго напатен народ”. Пораката е упатена посебно до грчките војници и офицери. Грчката Влада и сите

¹¹ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

¹² Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

опозициони партии се едногласни во одбивањето на секоја идеја за преговори со МАРКОС. Тие се решени да не се дозволи втора ВАРКИЗА.

[...] ¹³

PRO FO 371/72362 MA 1070/3

¹³ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

МЕСЕЧЕН ОБАВЕШТАЕН ПРЕГЛЕД, ГРЦИЈА, 1 септември 1948

ТАЈНО

МА/1070/4

1 септември 1948

год.

МЕСЕЧЕН ОБАВЕШТАЕН ПРЕГЛЕД, ГРЦИЈА

Копија Бр. 4

ИНДЕКС

ДЕЛ I

Операции против бандите

ГНА

ДЕЛ II

Политички и економски

Апендикс "А" - Тенкови во акција

Апендикс "Б" - Приказ за посетата на АМА¹⁴ во областа на

ГРАМОС

Апендикс "В" - Скицирана карта: "Дел од ЕПИР"

ДИСТРИБУЦИЈА

Копија Бр.

М. I. 3 (6)

1 - 14

БГС (I) МЕЛФ

15

БММ (Г)

16 - 17

Odgovoren na Kancelarijata

18 - 19

МА БЕЛГРАД

20

МА СОФИЈА

21

МА БУКУРЕШТ

22

МА АНКАРА

23

МА РИМ

24

ГШ БЕТФОР

25

АКА (БЕ)

26

Архива

27

Резерва

28 - 30

ДЕЛ I

ОПЕРАЦИИ ПРОТИВ БАНДИТЕ

1. Операцијата "CROWN" ("Круна") заврши, и целиот ГРАМОС е исчистен од силите на МАРКОС.

Пред пристапувањето кон деталите за поседните етапи од битката, би било добро да се изврши проценка на сегашната позиција, и генерално да се преиспитаат постигнувањата на ангажираните сили.

¹⁴ American Military Atache (Американски воен аташе).

2. Планот беше добро осмислен и реален, како тактички, така и административно: во дадениов случај, тој се покажа доволно флексибилен да се справи со пречките; и иако не успеа да постигне целосен успех, овој факт не е одраз на силната база на неговата изворна концепција.

Имаше успех во тоа затоа што и овозможи на ГНА да протера голем број на востаничките сили, вклучувајќи ја нивната цивилна администрација, и тоа од најголемата територија и административно, најдобро организирана и контролирана област на окупираната востаничка територија. Успешен е во тоа што прекина една од главните линии за комуникација, меѓу востаничките сили и нивните сојузници во соседните земји, значително намалувајќи го нивниот борбен потенцијал, како во луѓе, така и во материјал, а мора и да се претпостави, сериозно го наруши угледот на нивните лидери во очите на светската јавност и во очите на нивните приврзаници. Тој, исто така, им даде можност на двете советодавни мисии да и докажат на ГНА што би можело да се направи, доколку вистинки се обидат да бидат лојални.

Неуспешен е во тоа што не успеа да постигне разбивање на востаничките сили утврдени на ГРАМОС, или да ја скрши желбата за борба на нивната Врховна команда, и како резултат на тоа да доведе до крај на бандитската војна во догледно време.

3. За обезбедување на целосен успех, важно е две дивизии, чија основна задача беше, да се движат според договореното кон север и југ да ја го покријат ГРАМОС од АЛБАНСКАТА граница, би требало да напредуваат брзо кон нивните цели. Заради причините изнесени во предходните прегледи, ниедна дивизија не успеа да ја исполни својата задача. Бидејќи тоа е така, три фактори можат се уште да го дадат посакуваниот резултат:

I) албанската Влада да преземе мерки за да се спречи повлекувањето на востаничките сили преку границата - или како алтернатива, да се разоружаат востаничките сили, кога ќе ја поминат границата,

II) да прекине снабдувањето од страна на соседните земји,

III) да се скрши моралот на Врховната команда на бандитите.

Фактички, ниту еден од овие настани не се оствари.

Заради тоа, главната битка се водеше северно од ВИЧО, и јужно од МУРГАНА каде, искрено се надеваа дека, на востаниците не би им бил даден никаков одмор се додека не бидат исфрлени од нивните позиции - (преоптимистички е да се каже “уништени”, сè додека е отворен задниот излез кон АЛБАНИЈА).

Во меѓувреме, политичкиот притисок од Пелопонез имаше таква димензија, што постоеше опасност од поделба на силите на ГНА, затоа што се очекуваше да биде преземена директна голема операција за да се

исчисти оваа проблематична и несреќна област. (Всушност, премиерот даде една преуранета најава дека има таква намера). Постојат знаци, кои укажуваат дека следната точка од МАРКОСОВИОТ план, е проширувањето и обновувањето на герилското војување во останатиот дел од земјата.

Нема сомнение дека земјата им должи многу на успехите постигнати од ГНА, на силата, напорот и тактичката способност на офицерите од мешовитите мисии, кои за прв пат имаа можност да влијаат врз водењето на битката. Грчката Врховна Команда, во повеќето случаи, за жал не успеа да покаже никакво чувство за итност, ниту, пак, желба или способност да ги искористи успехите. Особено, командантите на дивизиите покажаа целосно непознавање на модерната техника за раководење и за водење на битката. Во секој поглед постоеше преокупираност со крилната безбедност, како и отсуство на желба да се бриближи до непријателот без безбројната воздушна и артилериска поддршка, што резултираше со одложување, губење на можностите, и отежнување на и онака доволно тешкиот проблем на снабдување. Нивната политика на движи се пополека до тој степен продре сред силите на ГНА, што силите на мешовитите Мисии мораа да извршат притисок за брза смена на командантот на корпусот “Б” со друг офицер, кој сам не може да докаже ништо повеќе од еден мотивиран командант од неговиот предходник, но во секој случај, е посposобен да ги следи советувањата од своите советници.

Тоа е признание за подготвеноста на снабдувањето и организирањето на транспортот, дека тие се способни да се соочат со сите барања во лицето на ова претерано трошење на воен материјал и недостатокот на патишта.

Мините играа многу важна улога во успорувањето на операцијата. ГНА за прв пат се соочи со голем недостаток од лица за деминирање, така што ефектот врз моралот беше сериозен. Во текот на битката многумина настрадаа од Schu -мините.

Значајно е што многумина од повисокиот команден кадар, задржани и укрепени од бандитите, кои се нашле во таква состојба без борба после што ГНА успеала да ги опколи нив

Помладиот команден кадар, генерално, покажа вистинска способност и желба да се бори. Многумина од нив загинаа водејќи ги своите војски. Било каде да се покаже такво раководење тоа побудува побудуваше соодветна храброст кај грчкиот војник, чијашто издржливост и храброст беше поголема од кога и да било. Слабостите, коментирани погоре, беа поочигледни кај повисоките чинови, т.е. мајорите, поручниците и погорните.

Одбивањето на ГНА да делува ноќе, до одреден степен беше надминато, кога таа воочи дека напредувањето во такви услови е многу поуспешно. Меѓутоа, со ретки исклучоци, сè уште не се извршени ноќни напади на одбрамбените позиции.

4. На крајот на јули, позицијата на противничките сили беше како што е означено во скицираната карта од апендикс “А” од копија бр. 3. На југ, VIII-та дивизија, сè уште беше ангажирана во следењето на бандитските сили во МУРГАНА и во СУЛИ. IX-тата дивизија беше задржана од постојаната цврста одбрана на КЛЕФТИС. X-тата и II-та дивизија, споро и мачно се пробиваа низ високите гребени и врвови меѓу САМАРИНА и ЕПТАХОРИОН¹⁵, источно од долината на САРАНДАПОРОС. Напредувањето на I-та дивизија беше спречено од добро држани гребени меѓу НЕСТОРИОН¹⁶ и долината на САРАНДАПОРОС, а XV-тата дивизија беше задржана од две силни упоришта кај АМУДА и АЛЕВИЦА.

За да се надмине оваа безизлезна состојба и за да се овозможи повтроното напредување на армијата, беше преземена постапка

а) да се одвојат двете западни дивизии, VIII-та и IX-тата од корпусот “Б” и да се стават под команда на корпусот “А” (генерал поручник ЦАКАЛОТИС), чиј Главен штаб беше префрлен во ЈАНИНА, а подоцна

б) да се замени командантот на корпусот “Б”, генерал поручникот КАЛЕГЕРОПУЛОС, со генерал поручникот КИТРИЛАКИС.

Подоцна, X-тата дивизија, исто така беше ставена под команда на корпусот “А”.

Скоро веднаш по објавувањето на промените, и пред да пристигне генерал КИТРИЛАКИС за да ја преземе командата, офанзивата беше обновена. На јужниот фронт, импозантната височина на КЛЕФТИС, североисточно од КОНИЦА, која им пркосеше на сите обиди на ГНА да ја заземе, на крајот беше нападната и задржана од баталјонот на VIII-та дивизија, со што и се овозможи на IX-тата дивизија да го продолжи напредувањето кон север. Потоа, IX-тата, X-тата, и II-та дивизија, брзо се поврзаа; а IX-тата, X-тата го форсираа преминувањето на САРАНДАПОРОС. Потоа, овие дивизии се прегрупираа, така што X-тата дивизија беше ставена под команда на корпусот “А”, а II-та дивизија беше повторно реорганизирана за да може да изврши напад североисточно од ЕПТАХОРИОН, како вовед во последниот напад на планинскиот масив ГРАМОС.

¹⁵ Борботско, Костурска околија.

¹⁶ Нестрам (Горно и Долно Нестрам), Костурска околија.

Во меѓувреме, XV-тата дивизија која, по првите етапи од операцијата, повеќе или помалку беше статична во рововска позиција, повторно повторно се активира; но освојувајќи ја прво, АМУДА, а подоцна, АЛЕВИЦА, не успеа да го искористи својот успех, ниту во западен правец по должината на границата, ниту, пак, во јужен правец преку АЛИАКМОН. На овој начин, бандитската заштитница беше во можност, држејќи го цврсто, за неколку дена, планинскиот масив ГРАМОС, да држи отворен коридор, преку кој главниот дел од нејзините преостанати сили да успеат да избегаат во АЛБАНИЈА. Без сомнение, неколкумина од нив се вратија назад во Грција под закрила на густите шумски долини, со кои областа е прошарана.

5. Вкупниот број на загинати и ранети, објавен од GGS,¹⁷ е како што следува:

За периодот од 15 јули - 31 јули	ГНА	1505
	ДА	1609
1 август - 15 август	ГНА	1707
	ДА	899

(Во вкупниот број за ГНА се опфатени и ранетите
 “ “ “ ДА не се опфатени “)

Во текот на целата операција “КРУНА”, утврдените загуби, поименично, само од редовите на пешадијата на ГНА се:

	Убиени	Ранети
<u>Исчезнати</u>		
Офицери	80	229
Други родови	983	3554
[...] ¹⁸		75

7. Откако, прегледов беше напишан, започна првата фаза од операцијата на ГРАМОС.

Две бригади, 33-тата и 61-та настапуваа западно од областа на ФЛОРИНА¹⁹; две, 45-тата и 73-тата, северно од КАСТОРИЈА; и една, 53-тата, делува како заштита од Северо/ И/сточната/ страна од долината, со цел да ги уништи бандитите, кои, сега се стационирани на планините ВИЧО и ВЕРНОН. Се претпоставува дека мнозинството од оние кои успеале да избегаат од ГРАМОС се упатиле во оваа област.

[...]²⁰

Доколку бандитите, повторно како резултат на оваа операција, избегаат преку границата, нема да биде изненадување ако ГНА ја презеде

¹⁷ Greek General Staff (Грчки генерал штаб).

¹⁸ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

¹⁹ Лерин, Леринска околија.

²⁰ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.

власта во свои раце и ги гони до АЛБАНИЈА. Ова предизвикува интересна шпекулација: “Каква акција би била преземена во тој случај, од кого би била преземена и како?”

[...] ²¹

PRO FO 371/72362 MA/1070/4

²¹ Испуштениот текст не се однесува на насловот на темата.